

L'Evangelí de Sant Mateu completa el relat de la visita dels mags de l'Orient a l'Infant de Betlem amb una indicació que, de fet, és un final i, al mateix temps, un nou inici

Marc Majà Guiu

La Catedral era plena de gom a gom. Emoció, alegria, expectació... Com ja havia dit l'Arquebisbe Josep, el que ara arribava no eren les simples despulles; era com si tornés el mateix Cardenal.

Joaquim Claver Caselles

El compromís era ferm des de l'inici: esdevenir ambaixadors de pau, cantar l'amor de Déu amb tot el cor i amb tota l'ànima i esdevenir constructors de Justícia i de Pau.

Jaume Gené Nolla

EL BON PASTOR

Revista per a preveres i diaques

Jo soc el bon pastor: conec les meves ovelles, i elles em coneixen a mi, tal com el Pare em coneix, i jo conec el Pare. I dono la vida per les ovelles.

Número 163
GENER 2024

Any XV

Pòrtic.....	3
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Oceania: una simfonia de coralls que ve del Pacífic.....	6
DANIEL PALAU	
El cardenal Vidal i Barraquer, encara	8
JOAQUIM CLAVER CASELLES	
Un Credo més precís.....	10
JAUME GONZÁLEZ PADRÓS	
No n'hi ha prou amb apòsits.....	11
LLUÍS SERRA LLANSANA	
L'Epifania: el camí dels mags, d'Israel i de l'Església.....	12
MARC MAJÀ GUIU	
Teresa de l'Infant Jesús i la Bíblia: Déu és amor.....	14
AGUSTÍ BORRELL	
Exèquies papals.....	17
EDUARDO PIRE MAYOL	
Els Pueri cantores canten la Pau a Roma.....	19
JAUME GENÉ NOLLA	
Intel·ligència artificial i pau.....	22
+ SEBASTIÀ TALTAVULL ANGLADA	
<i>2023. Gràtitud i esperança.....</i>	<i>24</i>
NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA	

Equip de redacció Agustí Borrell, Norbert Miracle, Xavier Morlans, Daniel Palau, Armand Puig. Editor: Norbert Miracle. Sota el patrocini de la *Càtedra de Teologia Pastoral Josep Pont i Gol*

Disseny original Animaset

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014 revistaelbonpastor@gmail.com www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de la revista podeu fer els vostres donatius a

La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Pòrtic

ARMAND PUIG I TÀRRECH
president de l'AVEPRO (Santa Seu)

El propassat mes de desembre aquest Pòrtic va ser dedicat a la pau com a única alternativa possible a la violència i a la guerra, dos dels flagells que colpeixen amb més força un món desencisat i ple de reptes. La pregunta ve espontània: com és possible deturar la guerra? Quin és el camí perquè les hostilitats cessin i s'aconsegueixi un alto al foc com a pas previ a unes negociacions de pau? La pregunta penetra dins les consciències de moltes persones que se senten impotents davant la guerra, la qual va ser qualificada pel Papa Benet XV de "massacre inútil". Certament, aquesta és la definició més adequada per a un conflicte bèl·lic. El Papa de la Primera Guerra Mundial la va encunyar mentre francesos, anglesos, belgues i alemanys convertien les trinxeres en un autèntic escorxador, amb milions de morts.

Les guerres d'Ucraïna i de Gaza s'han convertit en una llista interminable de morts, ferits, mutilats, pròfugs, desplaçats, víctimes de la manca d'aliments o medicines, amb molts infants i ancians, dones i no combatents, que són massacrats pels bombardeigs aeris o pels míssils i els drons, que escombren la població inermes. Tot plegat, executat per ambdós costats que no cedeixen, perquè, per a l'un i per a l'altre, l'objectiu irrenunciable

és la victòria. Mentrestant, la pau resta un colom malferit que deixa anar gotes de sang, símbol de la molta sang vessada. I a l'inrevés, la guerra esdevé una droga, capaç d'adormir les consciències, ja que es presenta com un absolut, com a l'únic camí. Ressona la història del profeta Jeremies, que defensava la pau amb els caldeus de Nabucodonosor mentre era titllat de traïdor pels jueus que volien la guerra contra aquells i afirmaven que la vencerien.

El camí és la pau. Cal que les armes callin, i no morin més persones. Cal abandonar els arguments "estratègics" que ajuden a perpetuar la guerra, com si en una guerra, tan bon punt es comença, hi hagués obligació de continuar-la, com si deturar el conflicte bèl·lic constituís una traïció a la pàtria o als propis ideals. Hi ha moltes maneres de mistificar la pau, de convertir-la en una mena d'utopia, apta tan sols per als qui es posicionen sota la bandera pacifista. La guerra es converteix aleshores de mica en mica en un atzucac, en un carrer sense sortida, en una posició que no cal justificar perquè d'entrada ja ha estat justificada i ara, en ple conflicte, ningú vol convertir-se en "colom" enmig d'una opinió pública dominada pels "falcons".

Ara fa un any, el novembre de 2022, es va publicar un llibre de l'il·lustrador Toni Galmés, que porta per títol *La treva* (ed. La Galera). És una obra d'una seixantena de pàgines amb unes il·lustracions magnífiques que explica què va passar la nit del 24 al 25 de desembre de 1914 a les trinxeres d'Ypres o Ieper, ciutat belga del Flandes occidental. Feia poc que la crida del Papa Benet XV demanant una treva nadalenca havia estat rebutjada. El Papa havia dit: "Els canons poden fer silenci almenys aquella nit en què els àngels canten". Ni els governs ni els caps militars no van voler fer cas de les seves paraules. Però precisament la nit de Nadal va arribar el miracle. Els soldats de la primera línia alemanya, situada a pocs metres de la primera línia aliada, encenen decoracions nadalenques –una acció quasi "suïcida" que assenyalava de fet la seva posició. Un soldat anglès, de guàrdia, dona l'alarma, i aleshores sent que li diuen de l'altre costat, en un anglès d'accent alemany: "Soldat anglès, soldat anglès! Bon Nadal, bon Nadal!". Alguns soldats s'acosten sense armes, i se'ls afegeixen més soldats que travessen la terra de ningú, plena dels forats dels obusos, de filferros i de cossos sense vida que restaven insepults. Els soldats de tots dos costats se saluden i acaben abraçant-se. Ha començat una treva espontània, sense permís de cap comandament. Els soldats es posen a cantar, intercanvien cigarretes i rajoles de xocolata. Els enemics han deixat de ser-ho. El missatge dels àngels s'ha fet realitat. S'instaura, com fa un cometa de llarga cua que solca la celèstia, una pau lluminosa, i aquell bocí de terra martiritzada es converteix en una extensió de l'establia, on reposa l'Infant, el Príncep de la Pau. Ha esclatat la treva de Nadal!

L'episodi subsegüent, potser amb tocs llegendaris, és la conseqüència de la pau instaurada. Els qui eren enemics fins fa poques hores decideixen de jugar un partit de futbol: Alemanya contra Anglaterra. Ha aparegut, no se sap d'on, una pilota, i la terra de ningú es converteix en un camp esportiu. Primer, els morts de tots dos costats són retirats

i sepultats honrosament. Després, s'improvisen dues porteries, els soldats es treuen els uniformes militars, i les armes es retiren. És el partit de la pau, que acaba amb victòria alemanya per dos a un. De fet, tots han guanyat en aquella competició. Ha guanyat la vida, la concòrdia, la fraternitat humana. La foto dels soldats alemanys i anglesos junts arriba als diaris britànics el 8 de gener. Les cartes dels soldats als seus familiars expliquen l'alegria d'aquells homes que per unes quantes hores retrobaren la humanitat i derrotaren la guerra.

La guerra pot ser derrotada. No és irreversible, no és invencible. Tot va començar el 1914 amb un "bon Nadal!", amb una salutació d'amistat, que evocava tot allò que Nadal porta dins d'ell. Va ser una salutació que va fer caure els murs de l'enemistat i va doblegar el pes feixuc de les armes. Va ser l'espurna que va il·luminar la foscor d'aquella nit, com va succeir quan l'àngel va visitar els pastors que dormien al ras i que foren envoltats de llum, és a dir, de "la glòria del Senyor" (Lluc 2,9). Aquell bon Nadal, espontani i breu –la treva va durar un sol dia– va representar un retorn a la lucidesa de la pau, lluny de l'ofuscació de la guerra. Va provocar que els cors es desarmessin i que aquells soldats acabessin junts sense armes, els uns al costat dels altres, no els uns contra els altres. Va ser un moment de claror enmig de la tenebra, que va mostrar el desig de pau que hi ha en el cor de cada home, quan deixa de quedar condicionat per l'espiral de la guerra. N'hi ha prou amb una paraula veritable, que remou la persona i la retorna al seu anhel primer: l'anhel de pau i l'esperança d'aconseguir-la.

Un sol cor i una sola ànima

Oceania: una simfonia de coralls que ve del Pacífic

DANIEL PALAU VALERO

*prevere del bisbat de Sant Feliu de Llobregat
director de la Càtedra Pastoral Josep Pont i Gol*

Els bisbes d'Oceania (FCBCO), amb els membres del grup de discerniment i el grup de redacció continentals, van trobar-se el passat mes de febrer, del diumenge 5 al dijous 9 del 2023. La trobada tingué lloc a Fiji, incloent les conferències episcopals d'Austràlia, Nova Zelanda, el Pacífic i Papua Nova Guinea (illes Salomon). La geografia és ben àmplia i complexa, de fet apareix com un gran conglomerat d'illes, petites i grans, rica en diversitat cultural. L'Església a Oceania té un fort sentiment, molt conscient d'altra banda, de descobrir-se com «una Església jove», però també molt valenta per acceptar els grans interrogants del moment present.

Les paraules d'obertura de la trobada a Oceania foren del cardenal M. Czerny, prefecte del dicasteri per la promoció integral del desenvolupament humà. En la seva intervenció va apuntar tres qüestions decisives per l'Església a Oceania, el repte d'interpretar el canvi climàtic, la invitació a acceptar el sínode com a tal, i la necessitat de compartir un somni comú, evitant del tot qualsevol signe o expressió d'aïllament o tancament de les comunitats cristianes. Aquest impuls comporta el fet de no oblidar mai que cada cristià és convidat a esdevenir veritable testimoni del Regne, però no pas per les pròpies capacitats o disposicions, sinó per la força de Jesús en ell, és a dir, per la gràcia de l'Esperit que rep de la vida sacramental. Aquest enfortiment de la pròpia identitat no està orientada a l'autopreservació o l'autoreferencialitat, sinó a una major confiança en el Crist que acompanya les nostres passes i té cura dels nostres camins. Aquesta confiança, que no és altra cosa que la fe, és la mateixa experiència de risc i coratge que han viscut els sants, testimonis de l'Evangeli. Els bisbes presents a l'encontre, en el comunicat final van recordar aquells sants nadius que van fer arribar l'Evangeli a les seves terres, entre ells, indubtablement sant Pere Chanel.

La trobada va enunciar alguns elements ineludibles en la reflexió sinodal. El primer d'aquests fou la necessària conversió ecològica, i per tant la cura dels oceans. L'augment del nivell dels mars, al costat de les sequeres i els canvis meteorològics pronunciats, generen dificultats serioses que posen en estat d'alerta la nostra Església, que desitja

caminar vers una veritable conversió ecològica, la qual pugui ser reconeguda com un factor missioner de primer ordre.

L'Església a Oceania vol aprendre més, afirma el seu text final, sobre la sinodalitat, com viure-la, com mantenir-la viva, com encaixar-la en les seves estructures. Aquest aprenentatge no és pas immediat, sinó més aviat lent, és a dir, té poc a veure amb la seva pròpia percepció juvenil i apareix com molt més propera al seu context cultural ancestral. Això certifica, que no existeix una «plantilla de talla única» per a l'Església. Tota l'Església, també la que peregrina en el darrer dels continents, viu el seu propi camí i la seva pròpia configuració sinodal. Això té molt a veure amb el factor de la inculturació. Les celebracions litúrgiques viscudes durant la trobada continental van poder recollir no només l'inicial debat litúrgic, sinó també l'experiència necessària de la inculturació. Sinodalment aquest factor, segons el text continental, no pot ser deixat de costat.

A més a més, es va incidir en la necessitat d'una major formació per a tots els membres del poble de Déu. La credibilitat del testimoni de vida arrela en la proximitat a l'Evangelí mateix, però no descuida la importància de saber llegir el món i moure's adequadament en ell. La formació integral ha de tenir en compte també la dimensió antropològica, reconeixent que els humans som criatures de Déu. La dimensió humana de l'Evangelí comporta l'amor a la vida, en tots els seus moments i etapes, des de la concepció fins a la mort, així com la promoció de la justícia i la pau.

No queden al marge altres qüestions eclesials com la importància de la inclusió de l'Església vers sectors humans més febles, així com la transparència en la gestió, l'exercici responsable del govern, la competència intercultural i l'estudi teològic. Sempre amb la finalitat de forjar una imatge de l'Església que afavoreix l'encontre i el diàleg, fent camí vers el Regne de Déu.

Només una missió joiosa és capaç de comunicar l'alegria de l'Evangelí. La teologia que es desenvolupa en aquesta part del món és un conglomerat semblant a un banc de corall. La seva bellesa està encara descobrint-se i resideix bàsicament en la força de les pròpies tradicions. La complexitat fa difícil el consens, però aquest no s'ha d'entendre tant com una decisió final, sinó com un exercici de compartir i d'oferir la pròpia aportació. La decisió no pot ser ni immediata ni precipitada, s'ha d'anar construint com els coralls, a poc a poc. El consens té a veure amb el concepte de salvació que es teixeix en el món de les illes negres, les illes melanèsies, aquest concepte té a veure amb l'equilibri i l'estabilitat, tal com recull un aforisme del món austral, «només està en equilibri aquell que sap seure correctament». La salvació, doncs, té a veure amb l'estabilitat de la comunitat, i per tant amb l'equilibri enmig d'una gran xarxa de relacions. Aquesta xarxa de vida no deixa de ser quelcom atractiu, però també sobre el qual se'ns demana una veritable formació. Serà l'Església prou pacient que saber trobar consens i no perdre l'equilibri que Déu li ofereix?

El cardenal Vidal i Barraquer, encara

JOAQUIM CLAVER CASELLAS
prevere de l'arquebisbat de Tarragona

Ara fa poc més de 45 anys. Era el 15 de maig de 1978, dilluns de Pasqua Granada. Arribava de Suïssa el furgó amb la despulla del Cardenal Vidal i Barraquer, que aparquè a l'ombra del pinar de l'església de Mont-roig Mar (a frec del bisbat de Tortosa). L'acompanyaven dos cotxes: l'un amb el vicari episcopal de Tarragona, Mons. Josep Martí Aixalà, l'altre amb els nebots del Cardenal. Procedents de la cartoixa de la Valsainte, Friburg (Suïssa), havien fet parada al monestir cistercenc de Solius (Girona), i ara feien ací un breu descans, per emprendre rumb a Cambrils, el poble on havia nascut el Cardenal.

A la 6 de la tarda del mateix dia 15, la despulla del Cardenal feia l'entrada a la Catedral de Tarragona, on l'esperaven els bisbes i abats de Catalunya, presidits per l'Arquebisbe metropolità Josep Pont i Gol, amb centenars de seglars, preveres, diaques, religiosos i religioses de l'Arquebisbat, del Principat i enllà. La Catedral era plena de gom a gom. Emoció, alegria, expectació... Com ja havia dit l'Arquebisbe Josep, el que ara arribava no eren les simples despulles; era com si tornés el mateix Cardenal. Per això sempre s'havia parlat de "Retorn del Cardenal", *perquè no es tracta del mer trasllat d'unes despulles, encara que, merescudament, digne i solemne per complir la voluntat d'un difunt, per un desig molt natural de la família i per un deure de l'Església de Tarragona... Certament, des d'un principi ens hem adonat que es tracta d'un cas especial. Hem comprès que la originalitat del Cardenal Vidal i Barraquer és altament significativa en el seu capteniment pastoral tant durant l'exercici efectiu del seu mandat, com sobretot en el seu exili i en la seva mort, i que tot això comporta també que sigui significatiu el seu retorn. També hem comprès que aquesta significació val encara avui...* (Arquebisbe Pont i Gol, desembre de 1976).

A l'Arquebisbat de Tarragona acabem de fer memòria d'aquests fets de 1978, en l'escaiença del 45è aniversari. Arqueologia eclesiàstica? De cap manera. Valguin com a resposta, les paraules del mateix Arquebisbe Josep, dites un parell d'anys abans de la portada de les despulles del Cardenal: *Crec que no és difícil constatar que les circumstàncies del seu exili i la projecció eclesial de la seva persona no són història passada. La seva història encara no s'ha acabat.*

Passats prop d'una cinquantena d'anys, Pont i Gol manifestaria la mateixa convicció, que confirmà l'actual Arquebisbe Metropolità, Mons. Joan Planellas, en l'esmentat acte commemoratiu. És que hi ha actituds, criteris, posicionaments que el pas dels anys no fa

més que validar-los i ratificar-los. Diguem que les persones que els han protagonitzat no passen mai de moda, perquè esdevenen un referent permanent. Voldria compartir amb vosaltres com el Cardenal n'és un bon exemple del que acabem de dir.

Quan el 1914, acabat de prendre possessió com a bisbe de Solsona, els bisbes i Capítols Catedral de Catalunya elegeixen Vidal i Barraquer senador de les Corts espanyoles; quan el 1917, essent encara bisbe de Solsona, el nomenen vocal de la comissió per a la reforma del Concordat de l'estat i la Santa Seu; quan el 1931, ja arquebisbe de Tarragona de feia uns dos anys, és elegit president de la Conferència de metropolitans d'Espanya... tot això ho fou en base no sols a la seva preparació intel·lectual, sinó sobretot per les seves dots de diàleg, negociació i pacificació.

La *Declaració col·lectiva de l'Episcopat d'Espanya*, de 1931, signada per tots els bisbes, en la redacció de la qual Vidal i Barraquer tingué una intervenció definitiva, els bisbes, d'una banda, accepten el règim republicà, legítimament constituït, però, de l'altra, amb llibertat i claredat li retreuen diversos excessos de la seva legislació. Per això, el Cardenal s'oposava a la conducta d'alguns elements dretans que optaven per l'agreujament de la situació política de la República per justificar un cop d'estat, en comptes de maldar per esmenar els excessos que es produïen.

Quan el 1937, el Cardenal es nega a signar la *Carta col·lectiva* de l'Episcopat d'Espanya, no ho fa per una suposada actitud antifranquista, sinó perquè, a diferència de la Declaració de 1931, ara és l'autoritat política que pren la iniciativa d'aquest document, i no l'Episcopat, que és a qui corresponia, tractant-se d'un pronunciament episcopal. A més, la carta no és limitada a acceptar el règim, que s'ha imposat per la violència de les armes, sinó que fins i tot el legitima, funció que no correspon al ministeri pastoral dels bisbes. Finalment, el Cardenal és conscient que el posicionament "polític" dels bisbes, podia atiar la situació persecutòria a les zones dominades pels republicans, cosa que ell volia evitar de totes totes.

El matí del 24 de juliol de 1936, el Cardenal feia sentir el seu clam als capellans que eren al departament contigu al seu de la mateixa presó de Montblanc: "Tot per Déu, res per la política". El moment, el lloc i les paraules són prou indicatius de quin era el capteniment pacificador, pastoral i martirial del Cardenal.

El dia 23 de juliol, quan el Cardenal, acompanyat del seu fidelíssim secretari, mn. Joan Viladrich, es lliurava a l'escamot de la FAI, vingut de l'Hospitalet del Llobregat, era ben conscient que el final del trajecte que empraven seria el martiri. Un incident sobtat, però, va capgirar els fets previstos.

Fins al moment del seu traspàs, esdevingut en un convent de monges dominiques a Friburg, el 13 de setembre de 1943, el Cardenal, des de l'exili, amb permanent contacte amb la Secretaria d'Estat del Vaticà i els respectius papes, dirigí l'arxidiòcesi, en tant que arquebisbe metropolità, a través dels seus dos vicaris generals. Un d'ells, Dr. Salvador Rial, va dir, l'any 1943:

Indudablemente, entre el clero de la Archidiócesis, la primera víctima fue el Pastor, el Eminentísimo Sr. Cardenal Arzobispo. Sin efusión de sangre, pero verdadera víctima y mártir. Fue la primera víctima por razón de su dignidad, y tal vez en prioridad de tiempo y ciertamente en duración.

“Crónica Diocesana. Recuerdos amargos y edificantes.” Boletín Oficial del Arzobispado de Tarragona, 1943-1944.

Un Credo més precís

JAUME GONZÁLEZ PADRÓS
prevere de l'arquebisbat de Barcelona
professor de la Facultat de Teologia de
Catalunya (AUSP)

L'any 2021 la Conferència Episcopal francesa aprovava quelcom que tancava dècades de polèmica al seu país: el retorn a l'expressió «consubstancial» dintre del Credo en referència a Jesucrist i al Pare.

També ells, com nosaltres, varen optar en els anys seixanta, arran de la traducció del missal a les llengües vernacles, per l'expressió «de la mateixa naturalesa del Pare», al·legant que aquesta manera de dir és més d'acord amb la mentalitat del moment, i que el mot «consubstancial» seria de difícil comprensió pels fidels.

A partir d'aquell moment, molts intel·lectuals del país veí varen protestar. Fou l'octogenari Étienne Gilson, professor emèrit del *Collège de France*, membre de l'Acadèmia francesa i antic senador, persona d'un pensament catòlic obert, qui va escriure de forma contundent en contra d'aquesta expressió adoptada, i es preguntava, irònicament, si ell no hauria esdevingut cismàtic precisament a causa de la seva adhesió al Concili de Nicea.

També Yves Congar, Henri de Lubac, Jacques Maritain, Charles Journet, entre altres, són unànimes i comparteixen aquest matís important que expressà Gilson. Precisament Congar li va escriure una carta el 6 de juliol del 1965, on li deia: «Em permeto d'expressar-vos el meu acord. Jo mateix, el passat mes de gener, vaig recolzar la protesta d'un prevere en el mateix sentit. Ell remarcava justament que els semi-arrians haurien signat la fórmula “de la mateixa naturalesa”, i que sant Hilari acceptà l'exili per no admetre-la».

Per la seva banda, Jacques Maritain va escriure en 1965 una carta al papa Pau VI, on protestava per aquesta traducció que qualificava «d'errònia i, estrictament parlant, herètica».

Així mateix, el teòleg Henri de Lubac, va adreçar unes lletres en 1965 al president de la Comissió litúrgica de l'episcopat francès, on li feia avinent la imprecisió de la fórmula «de la mateixa naturalesa». Afirmava que també Pere i Pau eren de la mateixa naturalesa (humana), i que, tanmateix, sempre serien dos. L'any 1980, insistí encara en el mateix sentit.

I nosaltres? ¿No hauríem de fer també una revisió d'aquest text, tant en la versió catalana com en la castellana? ¿No necessitem i no tenim dret de professar la fe íntegrament? Seguir els passos dels catòlics veïns seria just i intel·ligent.

Per altra banda, i per fer-ho bé del tot, enlloc del «professo que hi ha un sol baptisme per perdonar el pecat», com diem, caldria dir, més d'acord al text llatí: «... per perdonar els pecats». Des d'aquí defensem un Credo més precís.

No n'hi ha prou amb apòsits

LLUÍS SERRA LLANSANA

germà marista

professor de la Facultat de Teologia de Catalunya

(AUSP)

Els mals resultats de l'informe PISA 2022 han sacsejat fortament l'opinió pública catalana. Reflecteixen la repercussió negativa de la pandèmia, però ni molt menys s'hi justifiquen. De què estem parlant? PISA és el Programa per a l'Avaluació Internacional d'Alumnes de l'OCDE [Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic], integrada per 38 Estats. Segons resa al seu web, l'objectiu del programa és mesurar la capacitat dels alumnes de 15 anys per utilitzar els seus coneixements i habilitats de lectura, matemàtiques i ciències per afrontar els reptes de la vida real. Països asiàtics copen les posicions capdavanteres.

Els problemes de l'ensenyament no es resolen amb apòsits. Les reaccions han estat ràpides com si n'hi hagués prou amb una sessió de maquillatge per neutralitzar la tragèdia: discursos, anuncis de reunions, cartes a famílies i professors, mesures urgents, promeses de millores de sou, etc. Passades les primeres commocions, tornarem al de sempre si no es parteix d'un diagnòstic seriós, profund i clarivident. Prendre mesures sense to ni són no va enlloc. Han d'anar en consonància amb la realitat del diagnòstic, gens fàcil de fer perquè priven les visions políticament correctes i perquè no s'anomenen les coses pel seu nom. Massa subterfugis. Un bon diagnòstic requereix valentia, decisió i temps. L'escola ha de suportar el pes de les frustracions socials, així com acollir les

utopies, dissenyades a les primeres de canvis pels que governen. Cada problema que busca solució pugna per convertir-se en una nova assignatura. Cada utopia és un assaig i una exigència inapel·lable, sense avaluació ni contrast.

El dijous 14 de desembre es van publicar els resultats de l'enquesta del CEO [Centre d'Estudis d'Opinió], que és l'òrgan de referència en l'àmbit de la Generalitat de Catalunya en allò referent als estudis d'opinió pública. L'escola concertada va obtenir una puntuació de 7,7, com el servei més valorat pels catalans. Tal com Modest Jou afirma en X, després de conèixer els resultats de PISA: «el model de l'escola d'iniciativa social funciona millor, obté millors resultats, amb un cost econòmic inferior i amb el mateix % d'alumnes amb NEE, però amb més hores, plantilles estables i molta dedicació. Un model a replicar o a eliminar com volen alguns?» És important que l'escola pública i la d'iniciativa social concertada treballin conjuntament i sense discriminacions en bé dels ciutadans del nostre país. Després del diagnòstic, ha d'arribar la recerca i l'aplicació de solucions. Amb els apòsits no n'hi ha prou. Cal anar més enllà dels símptomes per abordar les causes.

Al servei de l'Evangelí

L'Epifania: el camí dels mags, d'Israel i de l'Església

MARC MAJÀ GUIU

*prevere del bisbat de Solsona
vicari general*

L'Evangelí de Sant Mateu completa el relat de la visita dels mags de l'Orient a l'Infant de Betlem amb una indicació que, de fet, és un final i, al mateix temps, un nou inici (Mt 2,12): “Després, advertits en un somni que no anessin pas a veure Herodes, se'n tornaren al seu país per un altre camí” (δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν). S'ha escrit i predicat molt sobre aquest “altre camí” a través del qual els misteriosos visitadors de l'Orient haurien tornat cap a casa. ¿Es tracta d'una indicació merament geogràfica –per defugir, amb raó, els camins vigilats per Herodes- o bé seria més aviat una indicació existencial –ja que, després d'haver viscut l'encontre amb el “Rei dels jueus”, res per a ells tornaria a ser igual-? Sigui com sigui, enmig del núvol

d'interrogants que plana sobre la figura d'aquests mags de l'Orient (qui eren exactament? quina estrella van veure? què coneixien sobre l'esperança messiànica d'Israel?), apareix un punt clar que els caracteritza: són buscadors, són persones en camí.

Israel i l'Església: un poble que neix i es funda en camí

Ben mirat, tota la història del poble d'Israel és una història de caminants. Ja Abram, amb la crida que rep de Déu a deixar la seva terra per anar al país que Ell mateix li indicaria, entra a l'escena bíblica com un home en camí (Gn 12). I, de fet, a partir d'Abraham, la història dels patriarques estarà plena de camins: el del servent d'Isaac, buscant una esposa pel seu senyor (Gn 24); el de Jacob, fugint del seu germà Esaú per haver-li usurpat la primogenitura (Gn 28) i tornant després per reconciliar-s'hi (Gn 32-33); arribant al dramàtic camí de Josep i els seus germans cap a Egipte (Gn 37). Des d'allí, es reprendrà de nou el camí amb l'esdeveniment fundant de l'Èxode, en el que els israelites, liderats per Moisès, faran experiència de ser poble de Déu, alliberat per Ell i guiat pel camí de retorn cap a la Terra Promesa. I aquest camí d'alliberament pel desert esdevindrà fita crucial en la història del poble i, alhora, paradigma de tants altres camins posteriors: com l'exili a Babilònia, amb el seu posterior retorn, o les peregrinacions festives periòdiques cap a Jerusalem i el seu Temple.

El mateix Jesús, se sumarà a aquest llarg camí fressat pel seu poble i, així, hi encaminarà també els seus seguidors. Fou per múltiples camins per on malalts, pobres i endimoniats, també escribes i fariseus, van trobar-se amb Ell; fou pel camí de Cesarea de Felip que el Mestre demanà als seus deixebles per la seva identitat (Mt 16); fou el camí cap a Jerusalem, per celebrar-hi la Pasqua, el que va determinar la darrera part del seu ministeri; i va ser, per últim, el camí del Gòlgota, portant la creu, l'últim que va emprendre. Però és que, amb l'esdeveniment Pasqual, aquell punt i final es convertiria en el detonant més gran d'un nou començament: amb l'alba de Pasqua, s'iniciarien primer discrets camins entre la ciutat i el sepulcre; al final d'aquella jornada, tindria lloc el camí dels deixebles d'Emmaús; des d'aleshores, vindrien ja els camins pasquals i pentecostals d'anunci i testimoni. Camins que ja no tindrien aturador, fins a arribar a nosaltres. I és que s'havia donat a llum a l'Església, poble en camí vers el Pare seguint el Crist amb l'impuls del seu Esperit.

Els mags: la humanitat en camí

Aquest repàs espigolat –i a vista d'ocell- de la història d'Israel i de l'Església ens ha permès veure el caràcter constitutiu del camí en la seva identitat i missió. En aquest sentit, els mags d'Orient d'alguna manera condensen i il·luminen aquesta història. En efecte, ells, moguts per la recerca natural de la veritat, es posen en camí seguint l'estrella; després, veient que perdien de vista l'estrella, demanen ajuda als coneixedors de l'Escriptura revelada per tal de poder continuar correctament el camí; això els porta fins a Betlem, a l'encontre amb el “Rei dels jueus”, que adoraran i reconeixeran com a rei, com a

Déu i com a home; i, des d'allí, havent rebut l'advertència del perill que amenaça l'Infant, se'n tornaran per un altre camí.

A mode de conclusió per aquestes ratlles sobre l'Epifania i el camí, llegim el que exposa el biblista cardenal Gianfranco Ravasi, en un article molt interessant sobre l'Epifania: “el filòsof francès Emmanuel Lévinas ha subratllat que al mite d'Ulisses que retorna a Ítaca -la tranquil·litat de la vida familiar, el passat nostàlgic- s'hi oposa a la Bíblia la història d'Abram i dels mags que deixen la seva pàtria per una terra i una família desconeguda. (...) El viatge dels mags pot esdevenir, llavors, l'emblema de la vida cristiana entesa com a seguiment, discipulat, recerca. (...) En la petita processó dels mags vers la veritat i la llum, Mateu hi veu la gran processó de l'Església, ‘una multitud tan gran que ningú no l'hauria poguda comptar; eren gent de totes les nacions, tribus, pobles i llengües’ (Ap 7).”

Deixebles de l'Evangelí

Teresa de l'Infant Jesús i la Bíblia: Déu és amor

AGUSTÍ BORRELL, OCD

*vicari general del Carme Descalç
Roma*

El nucli essencial de la revelació i la clau de lectura de la Bíblia és que Déu és amor. Teresa de l'Infant Jesús se sent estimada des de petita, i descobreix en l'Escriptura que Déu estima com un pare i com una mare, i troba també en els escrits bíblics la crida a respondre de manera personal i concreta a l'amor que ella rep.

Hi ha molts aspectes interessants de la relació de Teresa de l'Infant Jesús amb la Paraula de Déu. És sorprenent el gran coneixement de la Bíblia en una noia tan jove com ella i que vivia en un ambient eclesial que no fomentava la lectura dels textos de l'Escriptura. Teresa no pren la Bíblia com un llibre d'estudi, sinó com el lloc on escoltar la veu de Déu que li parla de manera directa i personal. Ella no busca una comprensió teòrica de les veritats revelades, sinó una orientació concreta per a la seva vida de cada dia. Al centre de l'experiència de Teresa hi ha Jesús, també quan es tracta de l'acostament a la Bíblia: Jesús és la Paraula, és el mestre i el “director” que la instrueix amb els textos de l'evangelí i dels altres llibres bíblics, que esdevenen així un mitjà privilegiat en la relació personal entre Teresa i Jesús.

El cor de la revelació bíblica és allò que la Primera carta de Joan expressa amb tanta claredat: “Déu és amor” (1Joan 4,8). Tota la història de la salvació és una manifestació de l’amor de Déu, des de la creació del món i la humanitat fins a la culminació dels temps, passant per l’encarnació del Fill de Déu i el misteri pasqual de passió, mort i resurrecció de Jesús. Els evangelis ho recorden sobretot en relació a la salvació que ha vingut per Jesucrist; l’evangeli de Joan afirma: “Déu ha estimat tant el món que ha donat el seu Fill únic perquè no es perdi ningú dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna” (Joan 3,16).

Teresa de Lisieux coneix perfectament aquesta gran realitat de l’amor sense límits de Déu. No ho sap perquè li ho hagin ensenyat o perquè ho digui el Catecisme, sinó per experiència. Ella se sent estimada personalment per Déu. Teresa forma part d’aquest grup de persones que al llarg dels temps han assaborit directament, de diverses formes, la presència de Déu en les seves vides, els que podem anomenar místics. Ells tenen un coneixement de Déu que va més enllà del que obtenen els teòlegs per mitjà de l’estudi i la reflexió, perquè és un coneixement per experiència.

Teresa, doncs, se sent estimada per Déu. També en aquest cas la Paraula de Déu l’ajuda a confirmar i expressar aquesta experiència. Efectivament, l’amor de Déu es converteix per a ella en la clau de lectura tant de la seva pròpia vida com de la Bíblia. Com és habitual en tots els místics, és el mateix Déu el que parla a Teresa en la seva vida i el que li parla a través de l’Escriptura.

Estimada des de petita

Teresa s’ha sentit estimada des de petita, en el seu ambient familiar, i aquest amor el sap interpretar més tard com a expressió de l’amor de Déu mateix: “Tota la meua vida el bon Déu s’ha complagut a envoltar-me d’amor, els meus primers records són plens de somriures i de les carícies més tendres!” (Manuscrit A 4v). Els infants aprenen a partir de les paraules i encara més de l’exemple de les persones del seu entorn, sobretot dels familiars més propers. Així ho ha viscut i ho ha entès Teresa, especialment en la ciència més important, que és la de l’amor. Ella escriu: “Tal com els ocellets aprenen a cantar escoltant els seus pares, també els infants aprenen la ciència de la virtut, el cant sublim de l’amor diví, al costat de les ànimes encarregades de formar-los per a la vida” (Manuscrit A 53r).

Aquesta convicció la va portant a reconèixer la immensitat de la misericòrdia de Déu, que l’ha estimada sense cap mèrit per part d’ella: “jo soc aquest fill, objecte de l’amor previsor d’un Pare que no ha enviat el seu Verb per rescatar els justos, sinó els pecadors (cf. Mt 9,13)... No ha esperat que l’estimi molt com santa Magdalena, sinó que ha volgut que jo sàpiga de quina manera m’havia estimat amb un amor d’inefable previsió” (Manuscrit A 39r). Com diu la Primera carta de Joan: “L’amor consisteix en això: no som nosaltres qui ens hem avançat a estimar Déu; ell ens ha estimat primer” (1Joan 4,10).

La tendresa amb què se sent tractada des de ben petita ajuda Teresa a entrar en la dinàmica de l'amor com a element central de la vida humana, i la porta igualment a descobrir que l'amor ve de Déu. La sol·licitud del seu pare envers ella li fa entendre la imatge paterna de Déu. Tanmateix, de manera sorprenent, Teresa parla també de Déu com a mare: “El bon Déu és més tendre que una mare” (Manuscrit A 80v). Cal dir que ella, que havia perdut la mare quan tenia tan sols quatre anys, no va deixar d'experimentar l'afecte maternal, a través de les seves germanes grans i fins i tot del seu propi pare, del qual assegura: “Amb tot, continuava veient-me voltada de la tendresa més delicada. El cor tan tendre del papà havia afegit a l'amor que ja em tenia un amor veritablement maternal!” (Manuscrit A 13r).

També la imatge maternal de Déu, Teresa la troba confirmada en l'Escriptura. Llegint un fragment del llibre del profeta Isaïes, resta admirada i escriu: “«Com una mare acarona el seu fill, així us consolaré, us portaré al pit i us acaronaré als meus genolls» (Is 66,13.12). Oh padrina estimada!, després d'un llenguatge semblant, no resta sinó callar i plorar d'agraïment i d'amor...” (Manuscrit B 1r-v).

La vocació a l'amor

L'amor no és tan sols la característica de Déu i la causa última de les seves accions. L'amor es converteix també en el programa de vida dels seguidors de Jesús. L'evangeli de Joan resumeix així la proposta de Jesús als seus deixebles: “Us dono un manament nou: que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat” (Joan 13,34).

Teresa comprèn que ha de respondre a l'amor que ha rebut amb el seu propi amor, i així ho expressa en diàleg amb Jesús: “Oh Jesús, ja ho sé, l'amor no es paga sinó amb amor; per això he cercat i he trobat el mitjà d'alleujar el meu cor tornant-te amor per amor” (Manuscrit B 4r). Quan sent un fort desig de fer moltes coses per Jesús, quan voldria ser profeta, missionera, màrtir... busca la resposta a la seva inquietud en les cartes de sant Pau, i llegint la Primera carta als Corintis entén que l'Església està formada per diferents membres i que cadascun té una funció específica. Això encara no la satisfà, fins que finalment s'adona que “l'Apòstol explica que tots els dons més perfectes no són res sense l'amor... Que la caritat és el camí excel·lent que condueix amb seguretat a Déu.” (Manuscrit B 3r), i és aleshores quan Teresa descobreix la seva vocació personal: “Oh Jesús, amor meu..., la meva vocació, finalment, l'he trobada: la meva vocació és l'amor! En el cor de l'Església, la meva mare, jo seré l'amor...” (Manuscrit B 3v).

Estimar Déu i estimar els altres

Teresa, al mateix temps que va aprofundint la convicció de ser estimada per Déu, se sent cridada a respondre a aquest amor, i entén que ha de fer-ho estimant els altres. En el Manuscrit C explica com ha arribat a la conclusió que l'amor a Déu s'ha de traduir en amor real i concret als altres: “Abans ho comprenia, és cert, però d'una manera imperfecta; no havia aprofundit aquestes paraules de Jesús: «El segon manament és semblant al primer: Estimaràs el teu proïsme com a tu mateix» (Mateu 22,39).

M'aplicava sobretot a estimar Déu i fou estimant-lo que vaig comprendre que el meu amor no s'havia de traduir solament en paraules" (Manuscrit C 11v).

Com és habitual, l'atenció als evangelis la porta a entendre aspectes fonamentals de la seva vida de cada dia. Un altre exemple semblant es troba poc més endavant: "«No hi ha amor més gran que el de donar la pròpia vida per aquells que hom estima» (Joan 15,13). ...meditant aquestes paraules de Jesús, vaig comprendre com era d'imperfecte el meu amor per les meves germanes; vaig veure que no les estimava com les estima el bon Déu. ... vaig comprendre que la caritat no ha de restar tancada en el fons del cor" (Manuscrit C 12r).

Viure la caritat perfecta envers els altres com a resposta a l'amor entranyable de Déu, aquest és el programa que Teresa ha rebut de Jesús gràcies a la seva lectura atenta de l'Escriptura.

Al servei de l'altar
Exèquies papals

EDUARD PIRE MAYOL
prevere del bisbat de Terrassa
secretari general i canceller

El 31 de desembre de 2023 celebrarem un any de la defunció del Sant Pare emèrit, el papa Benet XVI. Així mateix, en vespres de la festivitat de l'Epifania, el matí del 5 de gener de 2023 se celebrava la missa exequial pel seu etern repòs al *sagrato* de la plaça de Sant Pere del Vaticà. També recentment el papa Francesc anunciava que vol ser enterrat a la Basílica de Santa Maria la Major i simplificar la celebració exequial prevista per aquestes ocasions.

Amb motiu de l'esdeveniment del qual celebrem l'aniversari, ens endinsem breument en la celebració que recull el llibre litúrgic *Ordo exsequiarum Romani Pontificis*. Aquest ritual fou preparat per l'Oficina per a les Celebracions Litúrgiques del Summe Pontífex entre els anys 1996-1998 i editat i publicat l'any 2000. S'estrenà per les exèquies del papa Sant Joan Pau II el 8 d'abril de 2005.

A l'inici trobem un rescripte *ex audientia Summi Pontificis* a través del qual queda aprovat el ritual. És l'equivalent al decret d'aprovació que apareix en els llibres litúrgics. Tot seguit, els *Prænotanda* descriuen la significació i descripció del ritu exequial, les tres estacions que en formen part, els novenals (misses de difunts pels nou dies que segueixen

la missa exequial) i les adaptacions que, segons el ritual, van a càrrec del Mestre de les Celebracions Litúrgiques del Summe Pontífex.

Com totes les celebracions exequials, en la seva manera típica, trobem presentades tres estacions: casa pontificia, basílica vaticana i sepultura.

La primera estació té lloc a la Casa Pontificia. Es preveu tot des del moment de la constatació i avís de la mort del papa. El ritual descriu tots els oficials que han d'acudir a les estances del Sant Pare en aquell moment per constatar la seva mort i celebrar un breu respons amb les significatives paraules del cardenal camarlenc *Pastor noster, Romanus Pontifex N. cum Christo mortuus est* i la recitació del responsori *Subvenite, Sancti Dei*. Després del cant de la Salve es prepara el cos del papa i es revesteix amb ornaments vermells com per la missa amb mitra, bàcul i pal·li. En aquest moment en els rituals més antics estava prevista la retirada de l'anell del pescador amb segell i la seva destrucció per evitar la falsificació documental. També en els rituals papals fins a sant Joan XXIII estava prevista, encara que en desús, la comprovació de la mort del pontífex a través de cridar-lo pel seu nom tres vegades donant-li cops al front amb un martellet de plata.

Fins que es traslladi a la basílica de Sant Pere, el cadàver del papa queda exposat en un lloc adaptat per aquest ús i es fan torns de vetlla amb la gent més propera a ell. Es preveu la pregària de responsoris, recitació de salms, la Litúrgia de les Hores de difunts, celebracions de la paraula, recitació del Sant Rosari i altres pregàries.

En el moment previst pel Col·legi de Cardenals, ja reunits en seu vacant amb les conegudes com a Congregacions Generals, té lloc el trasllat del cadàver del Sant Pare de la Casa Pontificia a la Basílica Vaticana en processó litúrgica amb una breu monició, el cant d'antífones, salms i càntics evangèlics, les lletanies dels sants, pregàries, oració dominical i altres. Pot estar uns dies a la basílica de Sant Pere per al condol i pregària dels fidels de l'Església de Roma i el món. Tan en el cas de sant Joan Pau II com en del Benet XVI van ser molts els qui van passar per Sant Pere a acomiadar-se per últim cop del papa difunt.

Abans de la missa exequial, el cos del papa es col·locat en un taüt de fusta de xiprer, la seva cara és tapada amb un vel de seda blanca, es posen monedes en curs del seu pontificat i el conegut com a *rogito* dins d'un tub metàl·lic, document en llatí que explica la vida del difunt, especialment del seu pontificat.

La segona estació és la missa pròpiament exequial, en principi presidida pel cardenal Degà del Col·legi. És concelebrada també pels patriarques orientals representants de les diverses Esglésies en comunió amb la seu petrina. Destaca la lectura evangèlica prevista, el diàleg entre Jesús ressuscitat i Pere (Jn 21,15-19).

Després de la pregària de postcomunió té lloc la recomanació de l'ànima i darrer comiat del cos del Pontífex. Aquest moment inclou la súplica de l'Església de Roma, amb el cant de la lletania dels sants i la pregària del Cardenal Vicari *in Urbe*, i també la súplica de les Esglésies Orientals, text coral de l'ofici de difunts bizantí conegut com a *Panikidia*, feta

pels diversos Patriarques, Arquebisbes majors i Metropolitans. Finalment, després d'aspergir i encensar la processó torna a la sagristia amb l'antífona *In paradisum deducant te Angeli*.

Finalment, la tercera estació es desenvolupa en el lloc de la sepultura papal. En aquest moment està previst el cant o recitació dels salms exequials de to pasqual 113 i 117. Acabada la recitació té lloc un altre respons amb súplices, Parenostre, pregària i *requiem*. Acabada la pregària, el taüt de xiprer és encintat, segellat i col·locat dins un altre de zinc també segellat i finalment col·locat en una tercera caixa de fusta de roure, amb una creu i l'escut del papa difunt, que és enterrada davant de tots.

Després de veure aquesta celebració exequial, força simplificada respecte al passat, restem pendents de conèixer les reformes que ha volgut fer el papa Francesc per a les seves pròpies exèquies. *Sic transit gloria mundi*.

Rentar els peus
Els Pueri cantores
 canten la Pau a
 Roma

JAUME GENÉ NOLLA
prevere de l'arquebisbat de Tarragona
consiliari de la Federació Catalana de Pueri Cantores

Quatre mil joves de 24 països han omplert de música i de cant els carrers i les boniques basíliques de Roma, la ciutat eterna.

El XLIV Congrés internacional de Pueri Cantores ha tingut lloc del 28 de desembre a l'1 de gener sota el lema "*Et in terra pax*". Hi han participat quaranta-tres persones de la federació catalana, acompanyats per la seva presidenta Ester Lara, els directors Jordi Picorelli i Mercè Miró, el consiliari Mn Jaume Gené i Mn Josep Monfort, rector de Granollers.

El congrés s'obria a l'Aula Nervi amb l'entrada dels presidents de cadascuna de les federacions, un cantaire i la seva bandera. El compromís era ferm des de l'inici: esdevenir ambaixadors de pau, cantar l'amor de Déu amb tot el cor i amb tota l'ànima i esdevenir constructors de Justícia i de Pau. Al caire festiu també s'hi anaven afegint alguns de més emotius, com quan el cant del "*Noi de la mare*" ressonava per tota l'aula de Pau VI interpretada pels quatre mil cantaires.

L'endemà, cada federació s'aplegava amb els seus cors per celebrar l'eucaristia. Des de cada església s'elevava un bonica simfonia de pregàries, cultures i cants ben diversos. Els catalans vam fer-ho a l'Església de Jesús i Maria del Corso, dels pares agustins. Tots aquests dies, el cant obre portes i la simpatia ho fa tot més fàcil. Quina alegria l'acollida d'aquesta petita comunitat del Corso!

A la tarda, un dels actes importants del congrés: la pregària per la pau. La bellíssima basílica de Santa Maria del Trastevere, amb la col·laboració de la Comunitat de Sant Egidi, acollia per torns la pregària de tots els infants, joves i acompanyants. Seguint les notes del *Adeste fideles*, els cors s'anaven aplegant i pregant amb el cant i el cor, l'himne del congrés: "*Et in terra pax, ad Te supplicamus, Pater, dona nobis pacem*" (*I a la terra pau als homes, et preguem Pare, concediu-nos la pau*).

Aquest segon dia encara oferia la possibilitat de dos concerts simultanis abans del descans. Un concert a la Basílica de Sant'Andrea della Valle amb el títol *Colors dels Pueri Cantores* i un Concert de Gala a la Basílica dels SS XII Apostoli on hi van participar els millors cors de la federació internacional i en el que la nostra federació hi va ser convidada. Ambdós concerts van captivar els milers de turistes, visitants i pelegrins que hi havia a la ciutat.

L'endemà dissabte, les veus dels joves amb els seus cants acollien el papa Francesc a l'Aula Pau VI: «Veig que canteu bé, felicitats! Amb les vostres veus heu omplert de vida aquesta Aula». I, tot seguit, el sant Pare va animar els joves subratllant la importància del cant: «Quantes coses ens ensenya la música, i més encara la música sacra que té per ànima la Paraula de Déu». «Amb les vostres veus ajudeu les comunitats a resar, a obrir el cor al Senyor i això és fonamental per a la vida de l'Església». I va voler compartir una breu catequesi basada en tres paraules: alegria, pregària i humilitat.

El dinar del dissabte va ser una trobada de convivència amb grups de la federació espanyola i mexicana, i que al mateix temps, va servir per teixir relacions i futures col·laboracions, i que va cloure amb el cant en conjunt de l'*Adeste fideles*.

La tarda convidava els Pueri cantores d'arreu del món a cantar nadales a tres grans basíliques: San Paolo Fuori le Mura, San Giovanni in Laterano i Sant'Andrea della Valle. Els catalans, retornant la visita de Pau, érem acollits a la seva magnífica basílica. Nadales d'arreu anaven embolcallant-nos del misteri nadalenc fent-nos viatjar per tradicions i colors ben diversos, els cants ens convidaven a entrar al pessebre i, un cop més, el "*El noi de la mare*" ressonava al congrés.

El diumenge quedava lliure perquè cada federació pogués participar de les eucaristies de les parròquies de la ciutat i aprofités per fer una mica de turisme. Les catacumbes de sant Calixte va ser la nostra opció, coneixent de prop la vida dels primers cristians de la ciutat. També vam trobar temps per passejar pel centre de Roma, visitant el Coliseu, la plaça d'Espanya, la Fontana di Trevi, el Panteó, descobrint les belles esglésies barroques, comprant al mercadet nadalenc de la plaça Navona o fent una pasta i un gelat... I que

bonic va ser també, veure com en tots els racons de la ciutat, cases, botigues, esglésies i institucions, es feien ressò dels 800 anys del pessebre de Sant Francesc, tot exposant el seu propi pessebre.

Arribava així el dia 1 de gener, Solemnitat de Santa Maria Mare de Déu i Jornada Mundial per la Pau. Calia matinar per poder passar tots els controls per accedir a la Basílica de Sant Pere, tenir a punt la veu, les túniques i la creu de fusta. Cal fer un darrer esforç, és el punt culminant del Congrés, celebrar plegats l'Eucaristia: amb les nostres veus i un únic cant al Pare per Jesucrist; amb tota humilitat, però amb tota convicció; pensant en l'infant nat a Betlem i el seu amor per nosaltres; i pensant en les nostres parròquies de Catalunya.

Com tots els grans esdeveniments, hem après a conèixer, a comprendre, a donar, a resar i a compartir. Tornem a casa amb aires de Roma i de Jerusalem, els nostres cants contagien fe, humilitat i una alegria que s'escampa com un bon perfum i aixequen pregàries de pau, justícia i solidaritat que demanen un món millor.

Una crònica d'una bonica experiència d'aquests dies a Roma compartits amb els *Pueri Cantores* de la Federació Catalana. El proper congrés serà a Múnic l'estiu del 2025.

De les paraules del sant Pare. Audiència del dia 30 de desembre.

«El cant és alegria, especialment quan es fa en cor (...). Quan vosaltres poseu entusiasme en el cant, oferiu un gran regal als qui us escolten. Hi ha tanta necessitat d'alegria al món! Moltes persones, fins i tot joves, són presoneres de l'angoixa o de l'avorriment; el cant i la música poden fer vibrar els cors, regalar bellesa i restituir gust i esperança per la vida. Aquesta és la felicitat».

«Vosaltres no sou simples artistes, no feu espectacles. Ajuden els altres a resar amb la vostra pregària, amb la pregària cantada. Aleshores és important que cadascú de vosaltres tingui el cor prop de Jesús, no només quan canteu, sinó sempre, i això es fa en la pregària, cada dia.

Cantar és un acte d'amor, i fent-ho resem amb les paraules i amb la música, amb el cor i amb la veu, amb la devoció i amb l'art. Així, quan per exemple canteu "Senyor, tingueu pietat", o bé "Sant, sant, sant", o també "el Senyor és el meu pastor", sentiu amb el cor el que dieu, perquè heu trobat a Déu que és generós en el perdó, és Sant, és bo i està atent a totes les nostres necessitats, i camina sempre amb nosaltres. Però no només això. Cantant i resant junts, en harmonia, escoltant-se, esperant-se, introduint els ritmes de cadascú en el ritme de tots, vostès ajudeu la comunitat a fer el mateix, i ensenyeu que bell és caminar junts».

«El cant és una escola d'humilitat, perquè el cantor, fins i tot en les parts del solista, està sempre enquadrat en un cor, que el supera i on tots estan al servei de tots, fins i tot el mestre que dirigeix. El vostre cant, a més, és fins i tot més humil, perquè està al servei de

Déu i, per tant, mentre ajuda els altres a trobar el Senyor, sap també fer-se de banda en el moment just, per deixar espai al silenci, on cada un pot escoltar en el secret les paraules que només Jesús sap dir a cadascun de nosaltres».

Un bisbe ens parla

Intel·ligència artificial i pau

+SEBASTIÀ TALTAVULL ANGLADA

bisbe de Mallorca

Aquest és el títol del missatge que el papa Francesc ha fet públic per a la celebració de la 57a Jornada Mundial de la Pau del primer dia del nou any de 2024. Un tema d'actualitat màxima i que repercuteix en les múltiples activitats sempre al servei de la dignitat de la persona. Aquesta dignitat humana ja la reconeix la Bíblia en el llibre de l'Èxode quan diu que Déu ha donat a l'home el seu Esperit perquè tenguem «**talent, intel·ligència i coneixements**, i sigui un expert en tota mena de treballs» (Ex 35,31). Per això, diu el papa Francesc que «la intel·ligència és expressió de la dignitat que ens ha donat el Creador en fer-nos a la seva imatge i semblança» (cf. Gn 1,26).

La reflexió comença amb unes preguntes: quines seran les conseqüències, a mig i a llarg termini, de les noves tecnologies digitals? I, quin impacte tindran sobre la vida dels individus i de la societat, sobre l'estabilitat internacional i sobre la pau? Recentment, els Estats ja han començat a aprofundir en els aspectes jurídics que han de regular-ne l'ús, i ho fan per la seva repercussió en les persones i les societats.

Referint-se a **la intel·ligència artificial i la seva aportació a la pau**, ens hem de demanar si som capaços d'actuar de forma responsable i respectar els valors humans fonamentals com la inclusió, la transparència, la seguretat, la equitat, la privacitat i la responsabilitat. Convé constatar que «la llibertat i la convivència pacífica estan amenaçades quan els éssers humans cedeixen a la temptació de l'egoisme, de l'interès personal, a l'afany de lucre i de la set de poder. Per això, tenim el deure d'eixamplar la mirada i d'orientar la recerca tecnicocientífica cap a la consecució de la pau i del bé comú». Destaca la importància de la intel·ligència artificial i els desafiaments que planteja, que no sols són tècnics, sinó també antropològics, educatius, socials i polítics.

Tot amb tot, davant tant d'avanç tecnològic, hi ha un sentit del límit. Si d'una part augmenta el perfeccionament a diferents nivells, de l'altra, hi ha el risc de voler controlar-

ho tot, de perdre el control d'un mateix i, en la recerca d'una llibertat absoluta, caure en l'espiral d'una dictadura tecnològica. Sempre hi ha el perill de patir el pes d'un control indefinit, tant per a la persona individual com per a les relacions socials i, sobretot, laborals.

Pel que afecta a **la relació amb la pau**, el papa Francesc, contemplant el món que ens rodeja, no eludeix les greus qüestions ètiques vinculades al **sector dels armaments**. Diu que «l'ús bèl·lic de la intel·ligència artificial és un gran motiu de preocupació ètica [...] Però, que bé si la intel·ligència artificial és utilitzada per promoure el desenvolupament humà integral, amb la quantitat de possibilitats sobre l'agricultura, l'educació i la cultura, el millorament del nivell de vida dels pobles». A més, manifesta el desig que **la intel·ligència artificial contribueixi a la causa de la fraternitat humana i de la pau** i prega perquè el desenvolupament de formes d'intel·ligència artificial no augmenti les ja nombroses desigualtats i injustícies presents en el món, sinó que **ajudi a posar fi a les guerres i als conflictes**, i a alleujar tantes formes de sofriment que afecten la família humana. Tot, per un món solidari, just i pacífic.

2023. Gràtitud i Esperança

NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA

*prevere de l'arquebisbat de Tarragona
rector de la parròquia del Vendrell*

«La fe ens permet viure aquesta hora d'una manera diferent d'una mentalitat mundana. La fe en Jesucrist, Déu encarnat, nascut de la Verge Maria, dóna una nova manera d'experimentar el temps i la vida. Ho resumiria en dues paraules: gràtitud i esperança».

Francesc, *Te Deum* per l'any que acaba 31-XII-2023

Alguns moments de la vida de l'Església a les nostres esglésies diocesanes en aquest 2023

Gener

- És enterrat el papa **Benet XVI**, Joseph Ratzinger, que havia mort el dia 31 de desembre de 2022. Diversos bisbes catalans assisteixen al funeral de Benet XVI i a totes les diòcesis de Catalunya se celebren funerals pel papa difunt. «Quan miro enrere en aquesta última hora de la meua vida, al llarg de les dècades que he recorregut, primer veig per quantes raons he d'estar agraït» (del *Testament Espiritual* de Benet XVI)
- El doctor **Salvador Pié** que va concloure el seu mandat de quaranta anys com a president de Blanquerna és homenatjat pel seu dilatat treball en aquesta institució educativa

- El papa **Francesc** rep en audiència a gairebé setanta capellans que participen en activitats amb joves de l'Arquebisbat de Barcelona. El Papa els ha saludat a la Sala Clementina del Palau Apostòlic, acompanyats pels bisbes auxiliars **Sergi Gordo** i **Javier Vilanova**.
- L'arquebisbe d'Urgell **Joan Enric Vives** presenta al conseller de Salut de la Generalitat el projecte del Centre de Salut Mental de l'Alt Pirineu que s'instal·larà en una part de l'edifici del seminari.

Febrer

- És nomenat bisbe de Menorca, **Gerard Villalonga Hellín**, prevere d'aquest bisbat que fins llavors n'era l'administrador diocesà. Rebrà l'ordenació el mes d'abril.

Març

- L'arquebisbe de Barcelona, el cardenal **Joan Josep Omella**, és un dels nous membres del Consell de Cardenals nomenats pel papa Francesc.
- **David Abadias Aurín**, prevere del bisbat de Terrassa és ordenat bisbe, auxiliar de l'arxidiòcesi de Barcelona. «Benvolgut David, no oblidis que portar la creu penjada al pit és fàcil; és més complicat portar la creu de cada dia i fer nostres les creus dels germans», li diu el cardenal Omella.
- El jesuïta català **Enric Puiggròs** és nomenat nou provincial de la Companyia de Jesús a Espanya.

Abril

- L'expresident nord-americà **Barak Obama** visita el monestir de Montserrat. És rebut per l'abat **Manel Gasch** i el prior **Bernat Juliol**. El periodista **Jordi Llisterri** escriu sobre aquest fet: «En aquesta Catalunya descristianitzada quins són els referents culturals internacionals, especialment a l'altre cantó de l'Atlàntic sempre fascinat per la història milenària? Doncs la Sagrada Família i Montserrat».
- La Conferència Episcopal Tarraconense publica un comunicat en el que es queixa per la paròdia emesa per la televisió pública catalana sobre la Mare de Déu: «Fereix la sensibilitat de moltes persones i, particularment, la de tots els creients».
- La Fundació del Convent de Santa Clara, liderada per **Sor Lucía Caram**, i Missatgers per la Pau continuen treballant per l'ajut a Ucraïna. Demanen a les comunitats religioses, parròquies, escoles i diòcesis per construir un hospital de campanya a Ucraïna per atendre els ferits de guerra.

Maig

- El cardenal **Giuseppe Versaldi** es nomenat doctor honoris causa per l'Ateneu Universitari Sant Pacià. Se li reconeix així el seu recolzament en l'erecció de la Facultat Antoni Gaudí i l'Ateneu.
- El papa **Francesc** rep l'arquebisbe **Joan-Enric Vives** i el rector de Sant Julià de Lòria, **Pepe Chisvert**, amb motiu de la celebració dels 800 anys de la troballa de la Mare de Déu de Canòlich.

Juny

- El prevere tarragoní **Armand Puig**, és nomenat nou president de l'Agència de la Santa Seu per l'Avaluació i la Promoció de la Qualitat de les Universitats i Facultats Eclesiàstiques (AVEPRO). **Joan Torra**, és nomenat pro-rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià.
- La provincial de les Carmelites de Sant Josep, **Susana García**, és escollida nova presidenta de la Unió de Religiosos de Catalunya (URC). Substitueix el caputxí fra **Eduard Rey**, que ha finalitzat el càrrec, després de quatre anys com a president.
- **Ignasi Pujol** és nomenat vicari de l'Opus Dei per a Catalunya i Andorra.

Juliol

- **Sergi Gordo**, bisbe auxiliar de Barcelona, és nomenat bisbe de Tortosa. Prendrà possessió de la seu tortosina el 9 de setembre.
- **Pere Oliva**, prevere del bisbat de Vic, amb una llarga trajectòria en la formació dels seminaristes i preveres joves, és nomenat rector del Seminari Major Interdiocesà de Catalunya.

Agost

- Milers de joves catalans participen a la Jornada Mundial de la Joventut que se celebra a Lisboa, en la que hi assisteix el papa **Francesc**.
- Al monestir de Sant Miquel de Cuixà es commemoren els 50 anys de la mort de Pau Casals amb l'assistència de diversos presidents de la Generalitat i el pare abat de Montserrat, **Manel Gasch**.

Setembre

- El cardenal **Pietro Parolin**, secretari d'Estat del Vaticà, visita Andorra. Presideix l'Eucaristia a la festa de la Mare de Déu de Meritxell i s'entrevista amb el copríncep Mons. **Joan Enric Vives** i amb el cap de govern del país, **Xavier Espot**.

Octubre

- Es porta a terme la celebració de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes. El cardenal **Joan Josep Omella** i el bisbe de Solsona, **Francesc Conesa**, en són membres amb dret a vot.
- L'Església Catòlica a Catalunya peregrina a Roma pel 800 aniversari de la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat. El P. **Joan Maria Mayol** OSB, director de la Confraria, és el motor d'aquest pelegrinatge.
- El bisbe de Terrassa **Salvador Cristau** i l'alcalde de la ciutat presenten al papa Francesc la candidatura de la seu d'Egara per a ser declarada Patrimoni Mundial de la UNESCO.

Novembre

- La fundació vaticana Joseph Ratzinger-Benet XVI atorga el Premi Ratzinger 2023, al filòsof i teòleg català **Francesc Torralba** i al professor de la Universitat de Navarra **Pablo Blanco**.
- Els bisbes catalans juntament amb la resta dels bisbes d'Espanya viatgen a Roma requerits pel Papa per a parlar de la situació dels Seminaris.
- La basílica de la Sagrada Família commemora la culminació de les quatre torres dels Evangelistes amb l'acte central de l'eucaristia i amb la posterior benedicció i la il·luminació.

Desembre

- Mor el bisbe emèrit de Girona **Carles Soler Perdigó**. Durant l'any 2023 han mort, entre altres preveres i religiosos, els jesuïtes **Jesús Renau**, **Víctor Codina** i **Lluís Magriñà**; els monjos **Pius Ramon Tragan** OSB i **Francesc Martínez-Soria** O. Cist.; els caputxins **Joan Botam** i **Frederic Raurell**; el claretià **Josep Sureda**; els preveres seculars **Josep Anton Arenas**, **Enric Bartrina**, **Josep Maria Alimbau**, **Ignasi Torrent**...

